II

(Besluiten waarvan de publikatie niet voorwaarde is voor de toepassing)

COMMISSIE

BESCHIKKING VAN DE COMMISSIE

van 31 januari 1995

inzake een procedure op grond van de artikelen 85 en 86 van het EG-Verdrag

(IV/33.375 — PMI-DSV)

(Slechts de teksten in de Franse en in de Duitse taal zijn authentiek)

(95/373/EG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap,

Gelet op Verordening nr. 17 van de Raad van 6 februari 1962, eerste verordening over de toepassing van de artikelen 85 en 86 van het Verdrag [1], laatstelijk gewijzigd bij de Akte van Toetreding van Spanje en Portugal, en met name op de artikelen 2 en 6 daarvan,

Gezien de op 24 november 1989 door Ladbroke Deutschland GmbH ingediende klacht tegen

— Deutscher Sportverlag Kurt Stoof GmbH & Co, uit Keulen (Duitsland),

— het economisch samenwerkingsverband (ESV) Pari Mutuel Urbain, uit Parijs (Frankrijk), en de negen Franse organisatoren van wedstrijden die lid zijn van PMU,

— Pari Mutuel International SA, uit Parijs (Frankrijk),

wegens inbreuk op de artikelen 85 en 86 van het EG-Verdrag,

Gezien de aanmelding en het verzoek om een negatieve verklaring die op 15 februari 1991 door Pari Mutuel International SA met betrekking tot de overeenkomst PMI-DSV van 4 december 1990 zijn ingediend,

Gezien de samenvatting van de aanmelding die overeenkomstig artikel 19, lid 3, van Verordening nr. 17 is bekendgemaakt [2],

Na raadpleging van het Adviescomité voor mededingingsregelingen en economische machtsposities,

Overwegende hetgeen volgt:

I. DE FEITEN

A. De betrokken ondernemingen

(1) a) Paris Mutuel International SA („PMI"), gevestigd te Parijs, Frankrijk, is een dochteronderneming van het economisch samenwerkingsverband Pari Mutuel Urbain („PMU"), van drie banken en van de negen organisatoren die lid zijn van PMU. PMI heeft ten doel de televisiebeelden en -berichten met betrekking tot de Franse harddraverijen en paardenrennen buiten Frankrijk te verhandelen.

b) Het ESV PMU uit Parijs, Frankrijk, is een uitvloeisel van de Franse organisatoren van harddraverijen en paardenrennen die gemachtigd zijn om weddenschappen buiten de renbaan aan te nemen. Krachtens de Franse wet zijn alle organisatoren ertoe gemachtigd een totalisator binnen hun renbaan in te stellen. Daarenboven mogen negen van hen weddenschappen buiten

[1] PB nr. 13 van 21. 2. 1962, blz. 204/62.

[2] PB nr. C 246 van 24. 9. 1992, blz. 3.

de renbaan aannemen (in daartoe opgerichte kantoren, drankgelegenheden, rookwarenwinkels, enz.). Die negen organisatoren (vier in de regio Parijs, vijf daarbuiten) hebben PMU opgedragen het programma van de harddraverijen en paardenrennen op te stellen, de inzetten te totaliseren en de opbrengst van de winnaars te berekenen.

Opgemerkt zij dat de intellectuele eigendomsrechten inzake de wedrennen in handen blijven van de organisatoren, die zelf zorg dragen voor de opnamen, de beeldmontage en het commentaar.

c) Deutscher Sportverlag Kurt Stoof GmbH & Co („DSV"), gevestigd te Keulen, Duitsland, is een Duitse sportuitgeverij die met name een paardesportkrant uitbrengt, met onder meer artikelen over de Franse harddraverijen en paardenrennen. Tevens werkt zij mee aan het overzenden van televisiebeelden en -berichten met betrekking tot harddraverijen en paardenrennen.

B. De klacht

(2) Op 24 november 1989 heeft Ladbroke Racing (Deutschland) GmbH, gevestigd te Keulen („Ladbroke Deutschland"), de Duitse dochteronderneming van Ladbroke Racing Ltd, de grootste Britse bookmaker, bij de Commissie een klacht ingediend tegen PMI en DSV wegens inbreuk op de artikelen 85 en/of 86 van het EG-Verdrag.

Volgens de klager werden beide artikelen met name geschonden door de bepalingen van de overeenkomst tussen PMI en DSV welke verhinderden dat de laatstgenoemde het gebruik van beeld en geluid met betrekking tot de Franse harddraverijen en paardenrennen in onderlicentie kon geven aan de bookmakers die als rechtspersoon optraden of die nog niet als zodanig bestonden op het moment van de totstandkoming van deze overeenkomst.

De klager verzocht de Commissie om overeenkomstig artikel 3, lid 1, van Verordening nr. 17 en onder dezelfde voorwaarden als in Beschikking 89/205/EEG van de Commissie [1] (Magill), bij beschikking:

— ofwel PMI rechtstreeks,

— ofwel DSV op bevel van PMI,

ertoe te verplichten haar op niet-discriminerende wijze dezelfde televisiebeelden in kleur en televisiecommentaren ter beschikking te stellen als aan alle andere Duitse bookmakers. Ladbroke verzocht de Commissie daarenboven overeenkomstig de artikelen 11 en 14 van Verordening nr. 17 onderzoek te verrichten naar de volledige inhoud van de overeenkomst tussen PMI en DSV, om vast te stellen of deze geen andere concurrentiebeperkende voorwaarden bevat en zich ervan te vergewissen dat alle auteursrechten — indien die er zijn — op niet-discriminerende wijze worden geëxploiteerd.

C. De markt

(3) a) Volgens de Commissie handelt deze zaak niet over de eigenlijke markt voor weddenschappen of over de markt voor televisiebeelden en -berichten betreffende de harddraverijen en paardenrennen als zodanig.

b) De eigenlijke markt voor weddenschappen neemt twee duidelijk te onderscheiden vormen aan:

1. Het „bookmaking"-systeem, waarbij de speler met een bookmaker wedt welk paard zal winnen op grond van een notering van de winstkansen (vijf tegen één, tien tegen één, enz.) die of wel tussen de bookmaker en de wedder wordt overeengekomen, of wel overeenstemt met een officiële notering, bij voorbeeld de vertreknotering op de renbaan of de notering van de nationale of van een buitenlandse toto die in de gespecialiseerde pers is bekendgemaakt.

   Dit type van weddenschappen wordt beoefend in het Verenigd Koninkrijk (96 % van de markt), in Duitsland (19 %), in België (68,5 %) en in verscheidene andere landen. Het is verboden in Frankrijk.

2. Totalisatorweddenschappen, waarbij het ingezette geld in een gemeenschappelijke pot wordt getotaliseerd waarvan 70 % wordt uitgekeerd aan de wedders die de correcte aankomstvolgorde hebben voorspeld voor het winnende paard of de winnende groep van paarden (duo, tiercé, quarté, top vijf, enz.) (15 % van de pot gaat naar de Staat in de vorm van een belasting en 15 % naar de organisator) [2].

   Dit type van weddenschappen, dat over het algemeen wordt georganiseerd door de nationale organisatoren van paardenrennen en harddraverijen, wordt beoefend in Frankrijk (100 % van de markt), Duitsland (8 %), België (31,5 %), het Verenigd Koninkrijk (4 %) en in andere landen.

Uit het door de Commissie verrichte onderzoek blijkt dat de markt voor weddenschappen perfect kan functioneren zonder dat ten behoeve van de wedders in gokkantoren televisiebeelden en door de wedstrijdorganisatoren opgestelde informatie per satelliet worden doorgegeven. Wanneer echter de doorgifte van televisiebeelden en -commentaren betreffende de rennen op een bepaalde markt beschikbaar is, kan deze een merkelijke invloed uitoefenen op de mededinging.

[1] PB nr. L 78 van 21. 3. 1989, blz. 43.

[2] Deze percentages gelden voor Frankrijk. In België is de belasting maar half zo hoog.

c) De markt voor de doorgifte van televisiebeelden en -berichten betreffende de paardenrennen en harddraverijen (de doorgifte van beelden over windhondenrennen en andere sporttakken vormt volgens de Commissie een afzonderlijke markt) is volledig in handen van, aan de ene kant de Engelse onderneming SIS (Satellite Information Services Ltd), waarvan de aandeelhouders de grootste drie Engelse bookmakers zijn — waaronder de indiener van de klacht — en die televisiebeelden en -berichten over de Britse rennen doorgeeft, en aan de andere kant de Franse onderneming FCR (Société Franse Câbles et Radio), die voor rekening van PMI beelden en berichten over de Franse rennen doorgeeft. Van de Duitse rennen worden alleen gesproken berichten doorgegeven. Van de Belgische rennen vindt helemaal geen rechtstreekse doorgifte plaats.

Op te merken valt dat SIS in het Verenigd Koninkrijk de enige leverancier van televisiebeelden en -berichten over de paardenrennen en harddraverijen is. Hetzelfde geldt voor FCR in Frankrijk. In België, waar de uitzendingen van FCR niet kunnen worden ontvangen, ontvangt 5 % van de bookmakers de uitzendingen van SIS. In Duitsland ontvangen de bookmakers, die 19 % van de inzetten voor hun rekening nemen, de uitzendingen van SIS in 79 % van de gevallen, en die van FCR in 86 % van de gevallen. 65 % ontvangt de beelden van beide netten.

Deze markt voor de doorgifte van televisiebeelden en -berichten over paardenrennen en harddraverijen wordt op dit ogenblik gekenmerkt door het feit dat de beelden en berichten in hoofdzaak bestemd zijn voor doorgifte aan gokkantoren, om de klanten van die kantoren nuttige inlichtingen te bezorgen bij het maken van hun keuze en om hen zo aan te sporen om meer te wedden. Daarom ook wordt deze markt zeer sterk beïnvloed door het type van weddenschappen (bookmaking, toto) en door de plaats van de rennen (Verenigd Koninkrijk, Frankrijk), die immers bepalend zijn voor de weddenschappen die in ontvangst worden genomen in het gokkantoor dat de beelden en berichten ontvangt.

d) De Commissie is derhalve van oordeel dat de betrokken markt, d.w.z. die van de doorgifte van televisiebeelden en -berichten betreffende de paardenrennen en harddraverijen ten behoeve van de klanten van gokkantoren, een hulpmarkt is van de markt voor weddenschappen.

e) Wat de geografische omvang van dit type markt betreft, moet de markt voor satellietbeelden en -berichten volgens de Commissie, evenals de hoofdmarkt voor weddenschappen, die wordt gekenmerkt door de noodzaak van nauwe banden tussen de wedders en de aanbieders van weddenschappen, geacht worden verdeeld te zijn in zoveel afzonderlijke markten als er nationale markten zijn. Dit is te verklaren door de wettelijke en bestuursrechtelijke verschillen tussen de Lid-Staten en door de verschillende gokgewoonten, zowel wat de keuze tussen bookmaking en toto (zie punt b)) als wat die tussen nationale en buitenlandse rennen betreft [1].

D. De overeenkomsten die aan de aangemelde overeenkomst voorafgingen

(4) Naar aanleiding van de klacht van Ladbroke Deutschland heeft de Commissie de betrokken ondernemingen verzocht haar de overeenkomsten over te leggen op basis waarvan beelden en geluid van de Franse harddraverijen en paardenrennen rechtstreeks via satelliet aan kantoren van Duitse bookmakers werden overgezonden.

Uit de antwoorden die zij van de betrokken ondernemingen ontving, heeft zij kennis genomen van het volgende :

1. De Franse organisatoren (toen nog tien in aantal) hadden, bij een op 9 januari 1990 gesloten overeenkomst die op 1 augustus 1989 in werking trad, aan PMU het recht toegekend om de televisiebeelden en -berichten (d. w. z. beelden en geluid, uitslagen en opbrengsten, commentaar, programma's en prognoses) van de harddraverijen en paardenrennen die zij organiseren, in Frankrijk en in het buitenland in de handel te brengen, in het laatste geval via PMI en op basis van voorafgaande toestemming voor iedere handeling van dien aard, om het sluiten van weddenschappen op die races buiten de renbaan te bevorderen.
2. Bij overeenkomst van 12 januari 1990 had PMU aan PMI het recht overgedragen om op het grondgebied van de vroegere Bondsrepubliek Duitsland, West-Berlijn en Oostenrijk gebruik te maken van de rechten inzake beelden en commentaar die haar door de organisatoren waren verleend voor de races die zij organiseren.
3. Bij een op 25 augustus 1989 door PMI en DSV gesloten overeenkomst zouden de beelden en berichten met betrekking tot de Franse races, die krachtens een overeenkomst tussen de organisatoren en PMU reeds door de Société France Câbles et Radio (FCR) naar de gokkantoren van de laatstgenoemde in Frankrijk werden overgezonden, eveneens rechtstreeks worden overgezonden naar de gokkantoren van door DSV aangewezen bookmakers die op het grondgebied van de voormalige Bondsrepubliek Duitsland, West-Berlijn en Oostenrijk zijn gevestigd.

(5) Die overeenkomst bevatte in de ogen van de Commissie twee concurrentiebeperkende bepalingen die de handel tussen Lid-Staten ongunstig konden beïnvloeden :

[1] In Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk wordt uitsluitend op binnenlandse rennen gegokt, in Duitsland voor 88,6 % op nationale rennen en voor 11,4 % op de Franse en Engelse rennen, in België voor 31,5 % op binnenlandse rennen, voor 63 % op de Franse rennen en voor minder dan 5 % op de Engelse rennen.

1. een clausule (§ 4) waarbij het recht om televisiebeelden en -berichten met betrekking tot de races over te zenden, werd beperkt tot bookmakers die als natuurlijke persoon opereerden. Bookmakers die als rechtspersoon optraden (zoals Ladbroke Deutschland) konden die beelden en berichten slechts krijgen mits de partijen een aanvullende overeenkomst ter zake sloten ;

2. een clausule (§ 5) waarbij DSV slechts gemachtigd werd om beelden en berichten over te zenden naar de kantoren van bookmakers die bij het aangaan van de overeenkomst reeds bestonden. Die beperking gold echter niet voor nieuwe vergunningen die krachtens de in § 4 van de overeenkomst omschreven beginselen werden verleend.

(6) De Commissie heeft op 21 december 1990 aan PMU en PMI en op 18 januari 1991 aan DSV punten van bezwaar medegedeeld, waarbij zij hen haar voornemen aankondigde vast te stellen dat de voorwaarden voor toepassing van artikel 85, lid 1, van het EG-Verdrag vervuld waren ten aanzien van die twee clausules en dat artikel 85, lid 3, in dezen niet van toepassing kon worden verklaard, en zij hen derhalve gelastte onverwijld aan die inbreuken een einde te maken.

PMU, PMI en DSV reageerden respectievelijk op 15 februari 1991, 20 februari 1991 en 27 maart 1991 op die punten van bezwaar en verzochten om mondeling door de Commissie te worden gehoord. De hoorzitting vond plaats op 17 april 1991.

Intussen had PMI op 15 februari 1991 bij de Commissie een nieuwe overeenkomst aangemeld die tussen DSV en PMI was gesloten ter vervanging van de overeenkomst van 25 augustus 1989.

E. De aangemelde overeenkomst

(7) Voor deze op 4 december 1990 ondertekende overeenkomst die op 1 juli 1990 in werking trad, is op 15 februari 1991 een verzoek om een negatieve verklaring of, bij weigering van de Commissie, om vrijstelling krachtens artikel 85, lid 3, van het EG-Verdrag ingediend.

a) Bij deze overeenkomst verleent PMI aan DSV een exclusieve licentie voor de exploitatie in de voormalige Bondsrepubliek Duitsland, West-Berlijn en Oostenrijk van „beelden, commentaar en daarmee samenhangende gegevens" waarvan de eigendomsrechten, die aan de organisatoren of aan PMU toebehoren, in de preambule van de overeenkomst zijn beschreven.

b) Derhalve verbindt PMI zich ertoe om de subcontractanten van DSV, d.w.z. de bookmakers, de decoders voor het versluierde satellietsignaal te verschaffen die nodig zijn om de televisiebeelden en -berichten in hun gokkantoren te ontvangen.

c) Tevens omvat de overeenkomst een aantal clausules die DSV zich verplicht op te leggen aan de subcontractanten via een standaardsubcontract dat door PMI is goedgekeurd en waarvan de laatstgenoemde de inachtneming bij de ondertekening van ieder nieuw subcontract zal verifiëren. Drie van die clausules werden door de Commissie onverenigbaar met artikel 85 van het EG-Verdrag geacht en zijn, nadat op 22 januari 1992 daaromtrent punten van bezwaar waren medegedeeld, zodanig gewijzigd dat zij met dit artikel in overeenstemming zijn.

Het betreft :

1. een clausule inzake aan de subcontractanten gestelde eisen van goed gedrag, die zich volgens de Commissie kenmerkte door onnauwkeurigheid en een gebrek aan objectieve keuzecriteria („niet door een bestuursrechtelijke of gerechtelijke autoriteit zijn veroordeeld noch in welk land dan ook betrokken zijn bij procedures met betrekking tot overtredingen van de wetgevingen op spel en weddenschap"). De nieuwe redactie van deze bepaling beperkt de draagwijdte ervan tot een verbod in het geval van een vroegere veroordeling op de grondgebieden waarop de overeenkomst betrekking heeft.

2. een clausule waarbij de subcontractant verplicht is de eigendomsrechten van de organisatoren en van PMU, zoals die in de preambule zijn beschreven, in alle landen te erkennen. De Commissie wees de contractanten erop dat die clausule de onderlicentiehouder wel eens zou kunnen verplichten, op gevaar van contractbreuk te plegen, het bestaan in alle Lid-Staten te erkennen van rechten die deel uitmaken van het geheel van de „eigendomsrechten" waarop de organisatoren van harddraverijen en paardenrennen zich beroepen, zonder zich in voorkomend geval langs gerechtelijke weg te kunnen beroepen op het eventuele ontbreken van wettelijke bescherming van die rechten. De nieuwe redactie van die clausule legt de subcontractanten niet langer de verplichting op die „eigendomsrechten" te erkennen.

3. een clausule waarbij, indien de subcontractant als rechtspersoon optreedt :

   — hij verplicht is om alle inlichtingen betreffende zijn vennootschap (balans, verdeling van het aandelenbezit, deelnemingen, enz) te verstrekken aan DSV, die ze aan PMI zal doorgeven ;

— en het een vennootschap betreft die deel uitmaakt van een groep, de moedermaatschappij zich namens en voor rekening van alle vennootschappen van de groep ertoe dient te verbinden alle bepalingen van de overeenkomst tussen DSV en de desbetreffende dochteronderneming in acht te nemen en uit te voeren ;

— de moedermaatschappij en alle dochterondernemingen dienen te voldoen aan de eisen van goed gedrag die in de voorafgaande artikelen van de overeenkomst zijn gesteld.

De Commissie wees de contractanten erop dat de subcontractant volgens de clausule zeer vertrouwelijke inlichtingen diende te verstrekken, wat een ernstige discriminatie betekent die objectief gezien niet te rechtvaardigen is vanwege specifieke redenen die maken dat zij onontbeerlijk is voor de uitvoering van de overeenkomst en die ook niet te rechtvaardigen is vanwege een grotere kans op in gebreke blijven van de subcontractant in verband met de omstandigheid dat het een rechtspersoon betreft. Naar aanleiding van haar bemoeiing werd de onder het eerste streepje van de clausule opgenomen verplichting beperkt tot de documenten waarvan de bekendmaking verplicht is op de grondgebieden waarop de overeenkomst betrekking heeft, werd de onder het tweede streepje opgenomen verplichting vervangen door een clausule waarbij slechts van de subcontractant de garantie wordt geëist dat de door hem aangegane verbintenissen niet worden omzeild door vennootschappen waarmee hij banden heeft, en werd de verplichting onder het derde streepje geschrapt.

d) In de overeenkomst is bepaald dat de onderlicentiehouder geen televisiebeelden en -berichten zal uitzenden of heruitzenden hetzij op een andere plaats, hetzij ten bate van een ander kantoor of een niet door DSV gemachtigde derde.

e) Het is DSV verboden overeenkomsten aan te gaan met onderlicentiehouders die zich er niet toe verbinden in het kantoor waar de televisiebeelden en -berichten worden ontvangen, geen andere activiteiten te organiseren die rechtstreeks of onrechtstreeks onder de kansspelen vallen, behalve voor zover dit door de wet is toegestaan.

f) Voorts is bepaald dat DSV verplicht is om ten minste 40 bookmakerkantoren blijvend van decoders te voorzien.

g) De overeenkomst regelt de wijze van vergoeding van PMI.

h) Zij maakt het de organisatoren en PMI mogelijk om rechtstreeks of in samenwerking met derden (zoals de Duitse Lotomaatschappijen) weddenschappen op Duitse harddraverijen en paardenrennen aan te nemen.

i) De overeenkomst heeft een looptijd van vijf jaar en kan worden verlengd na onderhandelingen tussen de partijen.

(8) De aangemelde overeenkomst zoals gewijzigd na de mededeling van punten van bezwaar van 22 januari 1992, werd bekendgemaakt overeenkomstig artikel 19, lid 3, van Verordening nr. 17.

De Commissie heeft laten weten voornemens te zijn met betrekking tot de aangemelde overeenkomst een gunstig standpunt in te nemen en heeft, alvorens dit te doen, alle belanghebbende derden uitgenodigd haar hun eventuele opmerkingen ter zake toe te zenden. De Commissie heeft in antwoord op deze bekendmaking drie brieven ontvangen.

(9) Deze brieven, die alle op 22 oktober 1992 waren gedateerd, waren afkomstig van :

— Ladbroke Deutschland,

— SIS, het bedrijf dat de doorzending per satelliet van de televisiebeelden en -berichten van de Britse harddraverijen en paardenrennen naar de Duitse bookmakers verzorgt,

— Betting Office Licensees Association Ltd (BOLA), de vereniging van Engelse bookmakers die weddenschappen buiten de renbanen aannemen.

Deze twee ondernemingen en deze ene vereniging van ondernemingen maken bezwaar tegen

1. de beperking van de aangemelde overeenkomst voor Duitsland tot het grondgebied van de voormalige Bondsrepubliek Duitsland en het vroegere grondgebied van West-Berlijn, hetgeen in hun ogen een ontoelaatbare verdeling van het grondgebied van de huidige Bondsrepubliek Duitsland inhoudt,

2. het door de overeenkomst aan DSV opgelegde verbod de televisiebeelden en -berichten die het van PMI ontvangt over te zenden naar bedrijven buiten het grondgebied waarvoor het een licentie heeft,

3. het bestaan van intellectuele eigendomsrechten op de resultaten en opbrengsten van de races, welke in handen zijn van de organisatoren, PMU en PMI.

II. JURIDISCHE BEOORDELING

(10) Nu PMI en DSV in hun overeenkomst de wijzigingen hebben aangebracht waarom de Commissie heeft verzocht, valt geen van de bepalingen van de overeenkomst nog binnen het toepassingsgebied van artikel 85.

(11) Dit geldt voor de clausule waarbij de aan DSV verleende exclusieve exploitatielicentie wordt beperkt tot het grondgebied van de oude Duitse deelstaten, met inbegrip van West-Berlijn, en Oostenrijk (zie bovenstaande overweging (7), onder a)). De houders van de auteursrechten op de beelden en het commentaar, te weten de organisatoren, hadden, doordat zij aan PMU het recht verleenden deze beelden en dit commentaar te gebruiken, namelijk het recht haar ertoe te verplichten voor iedere keer dat PMI van deze rechten in het buitenland gebruik maakt, hen om toestemming te vragen.

(12) Hetzelfde geldt voor de clausule waarin wordt bepaald dat de onderlicentiehouders van DSV zich moeten onthouden van de uitzending of heruitzending naar een ander plaats van televisiebeelden en -berichten die van FCR worden ontvangen, ten bate van hetzij een ander gokkantoor hetzij een niet door DSV gemachtigde derde (zie bovenstaande overweging (7), onder d)). In de verschillende wetgevingen ter zake in de Gemeenschap maakt het opleggen van een dergelijke bepaling deel uit van de rechten die aan de houder van een auteursrecht worden verleend.

Een dergelijke clausule valt niet onder artikel 85 van het EG-Verdrag daar de licentiegever krachtens die regelgeving vrij blijft om zijn licentiehouder te kiezen en de omvang te bepalen van het hem toegewezen grondgebied. Het ontbreken van deze clausule zou ten gevolge hebben dat deze licentie een Europese licentie wordt, waarbij met name de licentiegever zijn licentiehouders in de andere Lid-Staten niet langer vrij zou kunnen kiezen om redenen van commerciële, financiële of morele aard. De licentiegever zou het recht ontnomen kunnen worden om zich te vergewissen van de technische bekwaamheden van de onderlicentiehouder, zoals bij voorbeeld van zijn vermogen om de beelden en berichten die hij ontvangt perfect door te geven, zulks rekening houdend met name met de omstandigheid dat de aan de FCR gegeven opdracht voor de doorgifte daarvan beperkt blijft tot het bij de overeenkomst van 4 december 1990 toegewezen grondgebied. Derhalve zou het ontbreken van de clausule hem de mogelijkheid ontnemen te zorgen voor een gecoördineerd beheer van het geheel van de desbetreffende doorgiften van beelden en berichten naar de overige Lid-Staten.

(13) De clausule waarbij het de onderlicentiehouder wordt verboden in het gokkantoor waar de televisiebeelden en -berichten worden ontvangen andere activiteiten te organiseren die rechtstreeks of onrechtstreeks tot de kansspelen behoren, behalve binnen de in de wetgeving ter zake aangegeven grenzen (zie bovenstaande overweging (7), onder e)), komt erop neer dat slechts legale activiteiten zijn toegestaan. Omdat deze clausule geen legale activiteiten verbiedt is zij niet geëigend om de mededinging te beperken in de zin van artikel 85, lid 1 van het EG-Verdrag.

(14) Tenslotte constateert de Commissie ten aanzien van het bestaan van intellectuele eigendomsrechten voor de organisatoren op de resultaten van de races en op de opbrengsten bij de aankomst, dat dit voortaan door de subcontractanten ter beoordeling aan nationale rechtbanken kan worden voorgelegd. Volgens de nieuwe redactie legt het contract de subcontractanten namelijk niet meer de verplichting op die rechten te erkennen. Aangezien het de laatstgenoemden voortaan vrij staat zich tot de rechtbanken te wenden, bevat het desbetreffende contract dienaangaande geen concurrentiebeperkende elementen in de zin van artikel 85, lid 1, van het EG-Verdrag meer.

(15) De overeenkomst tussen PMI en DSV en het subcontract dat door laatstgenoemde aan de Duitse bookmakers wordt aangeboden, bevatten geen clausules meer waarop artikel 85 van het EG-Verdrag van toepassing is en de klacht van Ladbroke van 24 november 1989 uit hoofde van de artikelen 85 en 86 van het EG-Verdrag heeft derhalve geen voorwerp meer.

Dank zij de schrapping van de clausules die strijdig waren met artikel 85 staat het DSV thans met name vrij onderlicenties te verlenen aan elke bookmaker die gevestigd is in het gebied waarvoor de licentie geldt, ongeacht zijn juridische status.

Er is dus geen reden meer om aan te nemen dat de overeenkomst tussen PMI en DSV inbreuk maakt op de artikelen 85 of 86 van het Verdrag,

HEEFT DE VOLGENDE BESCHIKKING GEGEVEN:

Artikel 1

Gelet op de gegevens waarover zij beschikt, is er voor de Commissie geen aanleiding om ten aanzien van de op 4 december 1990 tussen Parti Mutuel International en Deutscher Sportverlag Kurt Stoof GmbH & Co gesloten overeenkomst stappen te ondernemen uit hoofde van de artikelen 85 en 86 van het EG-Verdrag.

Artikel 2

Deze beschikking is gericht tot :

— Pari Mutuel International SA, gevestigd te Parijs (Frankrijk),

— Deutscher Sportverlag Kurt Stoof GmbH & Co, gevestigd te Keulen (Duitsland).

Gedaan te Brussel, 31 januari 1995.

Voor de Commissie

Karel VAN MIERT

Lid van de Commissie